

**IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Nauki przyrodnicze na rzecz człowieka i środowiska”
16 kwietnia 2021**

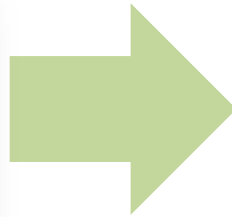
Fundacja
TYGIEL

**Wykorzystanie dostępnych narzędzi
diagnostycznych w ocenie jakości nasienia ryb,
ich biologicznego potencjału oraz możliwości
zapładniającej**

dr hab. inż. Beata I. Cejko
b.cejko@pan.olsztyn.pl

*Zakład Biologii Gamet i Zarodka, Instytut Rozrodu
Zwierząt i Badań Żywności
Polska Akademia Nauk, Olsztyn*

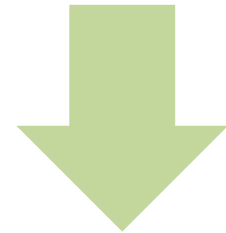
Jakość gamet

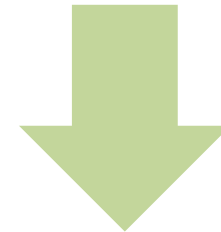
Wzrost oraz rozwój stadiów młodocianych

Efektywność zapłodnienia

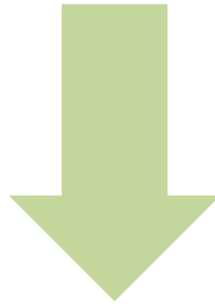
Sukces rozrodu

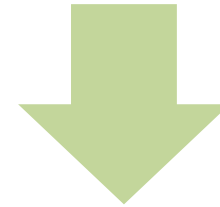
Wzrost produkcji w akwakulturze

Dostępne narzędzia diagnostyczne

- System CASA
- NucleoCounter
- Cytometr przepływowy
- pH-metr
- Osmometr

Ocena jakości nasienia

Możliwości i perspektywy

Możliwość szczegółowej oceny jakości plemników

- Ruchliwość plemników
- Parametry kinetyczne plemników
- Żywotność plemników
- Stabilność błon komórkowych plemników
- Potencjał mitochondrialny
- Dojrzałość plemników
- Zdolność zapładniająca plemników

System CASA

Ruchliwość plemników

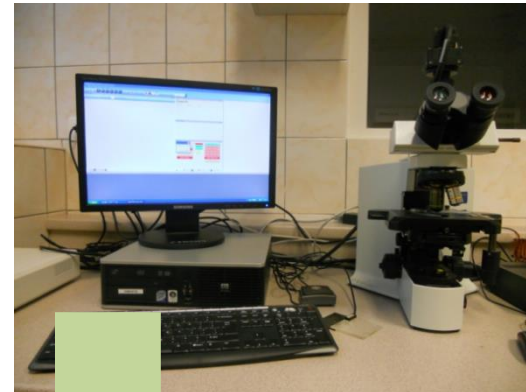
Główny wyznacznik jakości nasienia na podstawie którego, dokonuje się oceny jakości gamet męskich i szacuje ich zdolność do zapłodnienia ikry

Metoda subiektywna

**przeszacowane lub niedoszacowane
wartości ruchliwości plemników,
które mogą mieścić się w granicach
30-60%.**

Systemy komputerowe

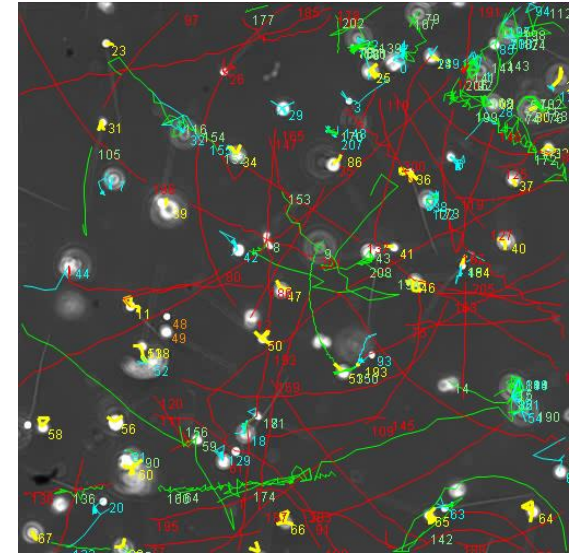

**obiektywność pomiaru wartości
ruchliwości plemników oraz
wyznaczenie szeregu parametrów
kinetycznych**

System CASA

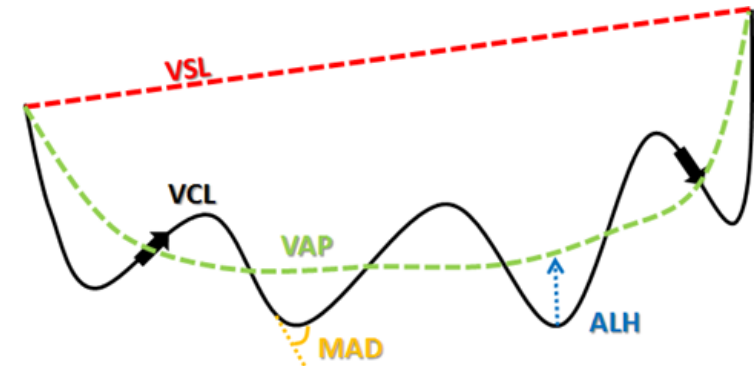
Parametry I-rzędowe:

- **MOT (%): odsetek plemników ruchliwych**
- PRG (%): odsetek plemników o ruchu progresywnym
- VAP ($\mu\text{m/s}$): średnia prędkość plemnika
- **VCL ($\mu\text{m/s}$): krzywoliniowa prędkość plemnika**
- VSL ($\mu\text{m/s}$): prostoliniowa prędkość plemnika
- MAD ($^\circ$): średnia kątowa zmiana kierunku ruchu
- ALH (μm): amplituda bocznych wychyleń główki
- BCF (Hz): częstotliwość uderzeń wtki

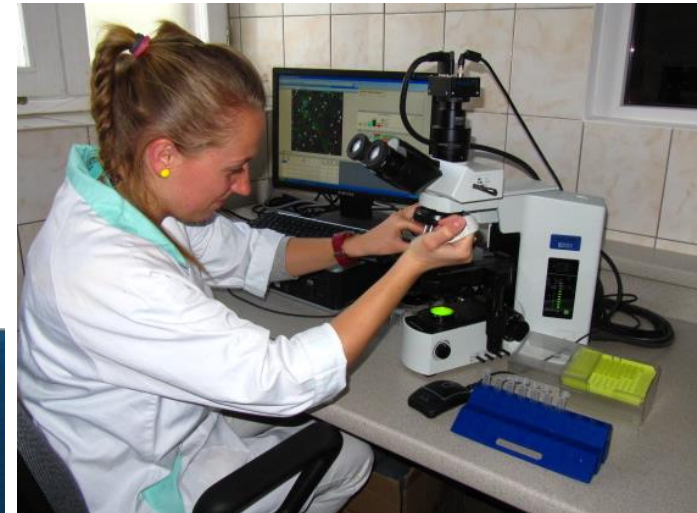
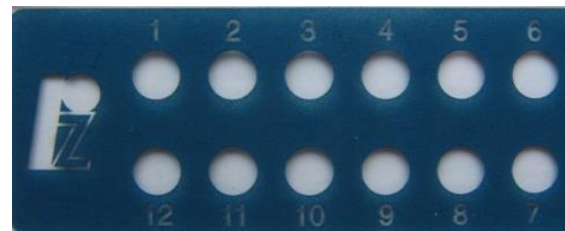
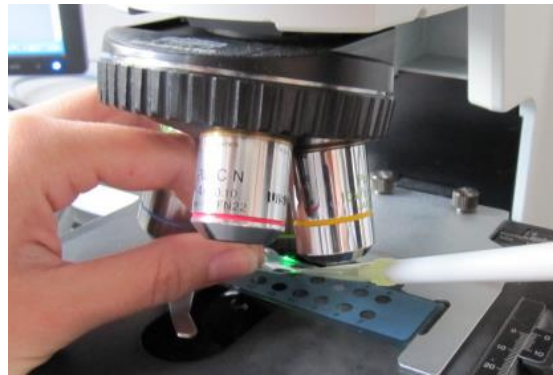
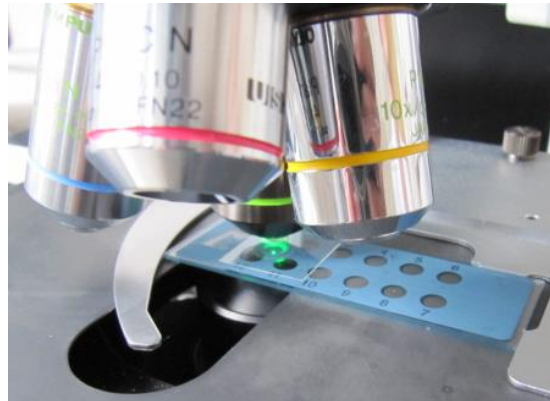
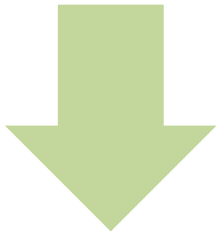
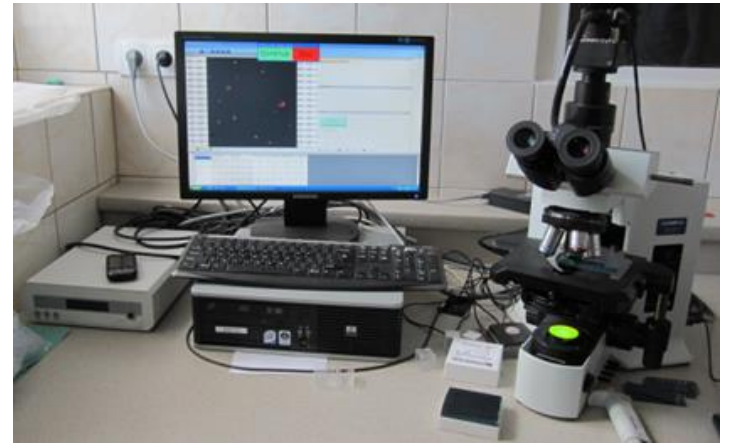
Parametry II-rzędowe:

- LIN ($\text{VSL} \times \text{VCL}^{-1} \times 100\%$): liniowość ruchu
- STR ($\text{VSL} \times \text{VAP}^{-1} \times 100\%$): kierunkowość ruchu
- WOB ($\text{VAP} \times \text{VCL}^{-1} \times 100\%$): wskaźnik drgań plemnika

System CASA

Koncentracji plemników

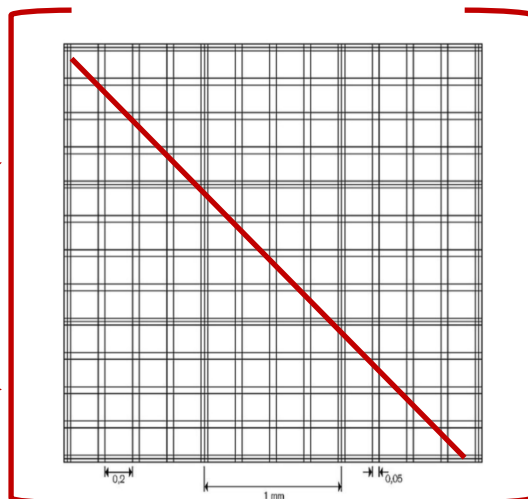
W ocenie jakości plemników istotne znaczenie odgrywa pomiar koncentracji plemników, która jest cechą gatunkową

Metoda subiektywna

- brak możliwości precyzyjnego zliczania
- obecność agregatów komórek
- metoda czasochłonna

komora Bürkera

**średnia ilość
plemników z 10 pól
(kwadracików) x 250 x
1000 x
rozcieńczenie =
koncentracja/ml**

NucleoConter

Stosowana obecnie nie tylko w laboratoriach naukowych, ale również w przemyśle farmaceutycznym czy spożywczym (browary, mleczarnie)

Technika mikroskopii fluorescencyjnej

- możliwość precyzyjnego zliczania
- obiektywność pomiaru
- możliwość szybkiego pomiaru żywotności plemników
- mobilność urządzenia

stosowanie urządzenia wymaga zakupu kasetek i ich późniejszej utylizacji ze względu na zawartość substancji toksycznych

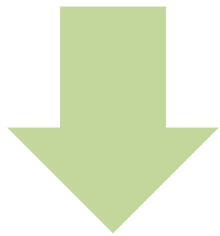

Cytometr przepływowy

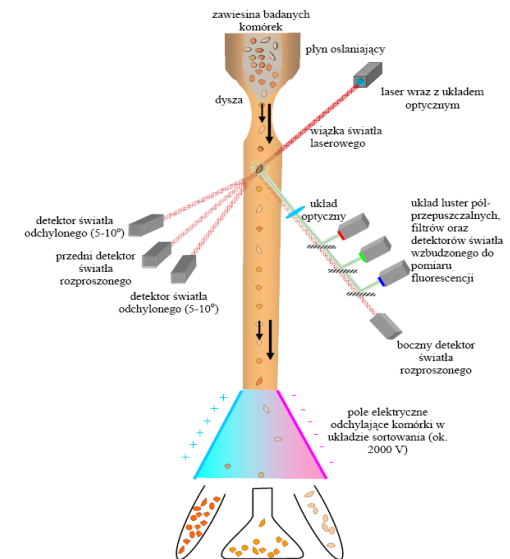
Żywotność plemników/stabilność błon komórkowych

W ocenie jakości nasienia ryb istotną rolę odgrywają także inne parametry plemników takie jak ich żywotność czy stabilność ich błon komórkowych

Cytometria przepływowa jest metodą pozwalającą na pomiar kształtu, wielkości i fluorescencji pojedynczych komórek lub cząsteczek przepływających przez aparat w strumieniu cieczy

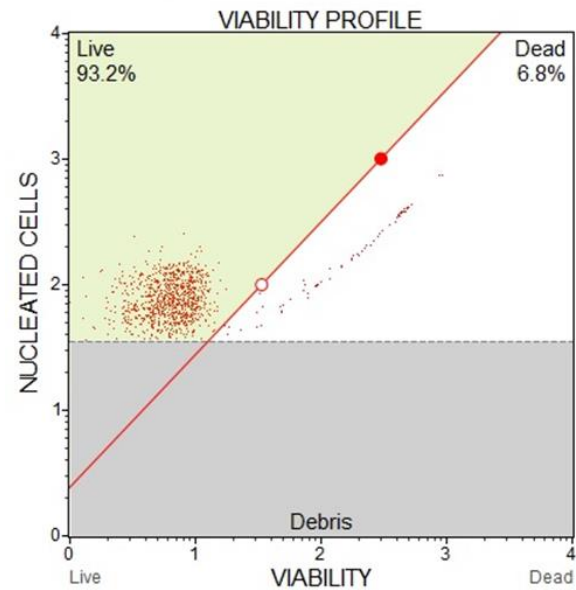
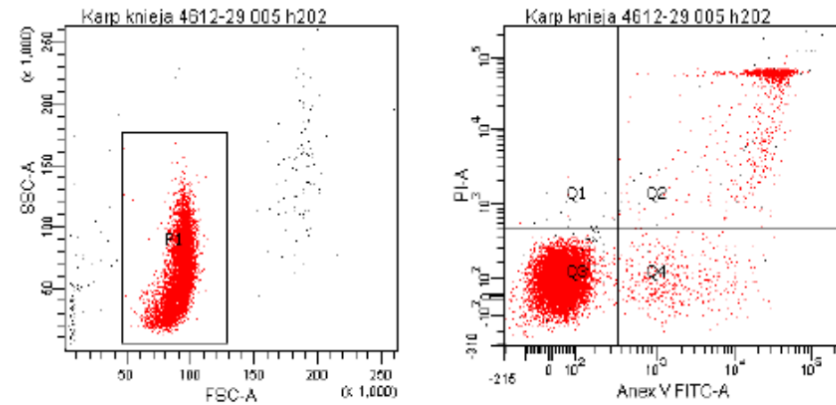
- analiza struktur plemników oraz ich funkcji
- analiza żywotności plemników
- ocena integralności akrosomu
- ocena funkcjonowania mitochondriów
- ocena integralności DNA

Cytometr przepływowy

FACSDiva Version 6.1.3

pH-metr

Odczyn pH nasienia i plazmy nasienia to parametr na podstawie którego określić można stopień dojrzałości płciowej samców ryb

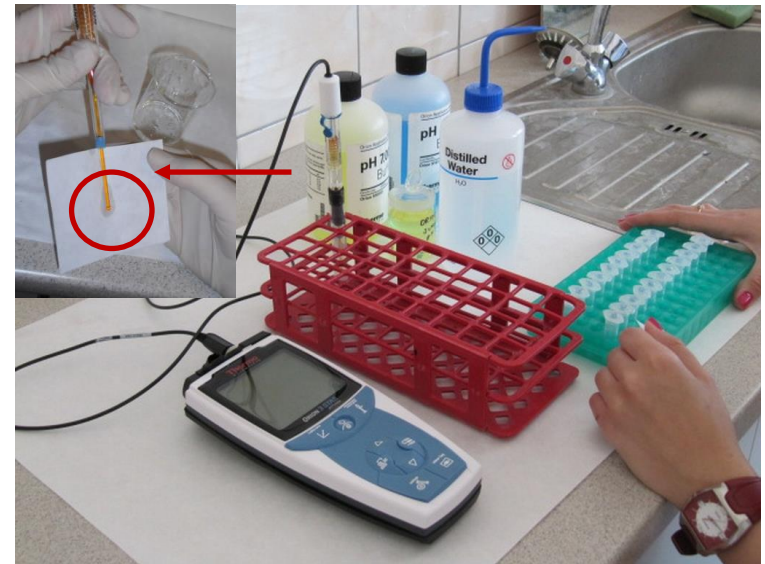
pH-metr stacjonarny

rzadko używane w diagnostyce jakości nasienia ze względu na konstrukcję urządzenia

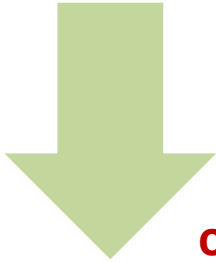
pH-metr przenośny

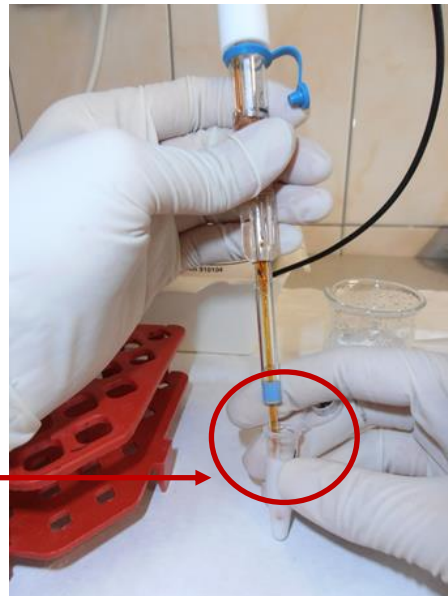
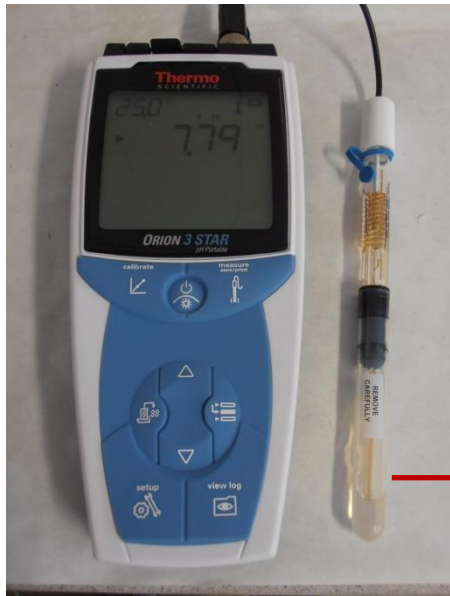
używane w diagnostyce jakości nasienia ze względu na konstrukcję urządzenia

pH-metr

Średnica diody takiego urządzenia jest na tyle mała, że umożliwia pomiar pH w próbach o niewielkiej objętości plazmy nasienia czy też samego nasienia (<20 µl)

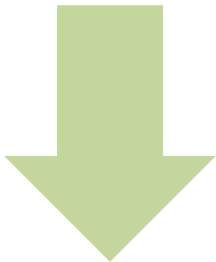
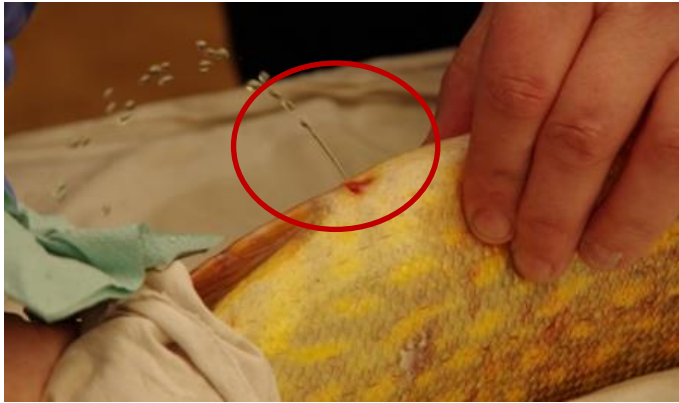

wykorzystanie do monitorowania jakości nasienia przechowywanego krótkookresowo w warunkach chłodniczych, bądź też do kontroli jakości nasienia samców *post-mortem*

Osmometr

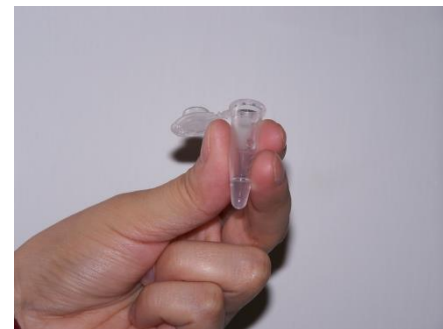
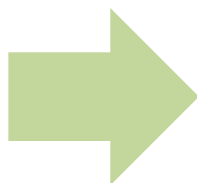
Osmolalność plazmy nasienia to parametr, który wskazuje na potencjalne zanieczyszczenie nasienia moczem mającej niekiedy miejsce podczas wycierania tarlaków w warunkach kontrolowanych

Obniżona jakość – brak sukcesu w zapłodnieniu

Osmometr

Wykorzystanie osmometru wymaga
uprzedniego przygotowania próby, która
polega na otrzymaniu plazmy nasienia

Podsumowanie

- Kompleksowa analiza wyznaczników jakości oraz parametrów biochemicznych nasienia oddaje kondycję samców, zdolność plemników do ruchu oraz zapłodnienia
- Dostępność narzędzi diagnostycznych umożliwia i ułatwia ocenę potencjału biologicznego samców ryb, tak jak ma to miejsce u innych zwierząt gospodarskich
- Większość narzędzi diagnostycznych ma zastosowanie w pracach laboratoryjnych, ale ich wysoka czułość i możliwość uzyskania obiektywnych wyników sprawia, że w niedalekiej przyszłości znajdą one zastosowanie także w warunkach produkcyjnych
- Stosowanie w warunkach produkcyjnych wysoko specjalistycznego sprzętu (systemy komputerowe, cytometry przepływowe) jest rzadko praktykowane, dlatego warto w takich warunkach stosować narzędzia dostępne komercyjnie i proste tj. NucleoCounter czy pH-metr, gdzie ich obsługa nie będzie stanowić żadnej trudności, a interpretacja uzyskanych wyników budzić zastrzeżeń.

Badania finansowano z środków Unii Europejskiej z Funduszu Strukturalnego w ramach realizacji Programu Doradztwa Rybackiego „Pozyskiwanie, przechowywanie i zapładnianie gamet ryb” akronim Fish-RePro. Program Operacyjny „Rybacktwo i Morze” na lata 2014-2020.

Dziękuję za uwagę

dr hab. inż. Beata I. Cejko

b.cejko@pan.olsztyn.pl

*Zakład Biologii Gamet i Zarodka,
Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności
Polska Akademia Nauk
ul. Bydgoska 7, 10-243 Olsztyn*